

Wat is ouderbetrokkenheid?

Vorige maand heeft het Ministerie van Onderwijs de jaarlijkse Monitor Ouderbetrokkenheid gepubliceerd.¹ Men vindt het namelijk belangrijk dat ouders betrokken zijn bij de school en bij de schoolloopbaan van hun minderjarige kinderen. Men spreekt van ouderbetrokkenheid als er een goede wederzijdse communicatie is tussen ouders en school; als de ouders inspraak hebben in de beslissingen van de school; als ze participeren aan schoolactiviteiten en eventueel ook vrijwilligerswerk verrichten ten behoeve van de school; en als ze in hun gezinssituatie bijdragen aan het bereiken van de onderwijs- en vormingsdoelen van de school (bv. door huiswerkondersteuning en -begeleiding).

Aldus bekeken is ouderbetrokkenheid een afgeleide van de taakopdracht die de school te vervullen heeft: de school kan het niet alleen af, zij heeft de steun van betrokken ouders nodig. Maar men zou ook een andere optiek kunnen kiezen. Op basis van hun maatschappelijke betrokkenheid, hebben ouders een meervoudige maatschappelijke opdracht. Om die opdracht te vervullen hebben zij de steun van de betrokken school nodig. De ouders en de school zijn in dit verband gelijkwaardige partners. Onderzocht moet worden hoe de partners de taken op de meest doelmatige wijze kunnen verdelen. Het gaat daarbij om drie vormen van ouderbetrokkenheid:

A. betrokkenheid van de ouders op hun maatschappelijke opdracht (zie tabel I),

B. betrokkenheid van de school op de maatschappelijke opdracht van de ouders, en

C. traditionele ouderbetrokkenheid op de school (conform de bestaande Monitor).

Tabel I: Betrokkenheid van de ouders op hun maatschappelijke opdracht

1. Betrokkenheid op de Arbeidsmarkt (arbeidsparticipatie door de ouders): 1.1 Levering van betaalde arbeid (workload naar vermogen) 1.2 Levering van onbetaalde arbeid (door uitkeringstrekkers) 1.3 Benodigde reistijd woon-werk (v.v.)
2. BASALE Ouderlijke Zorgplicht: 2.1 Voorziening in de primaire levensbehoeften van alle gezinsleden 2.2 Mantelzorg aan hulpbehoevende gezinsleden (in geval van ziekte of handicap) 2.3 Overige basale ouderlijke zorgplicht, eventueel met medewerking van de (brede) school: 2.3.1 Opvoeding en loopbaanbegeleiding van minderjarige kinderen 2.3.2 Dagelijkse kinderopvang: toezicht op en begeleiding van minderjarige kinderen 2.3.3 idem, vervoer naar institutionele kinderopvang (v.v.) 2.3.4 idem, vrijwilligerswerk ten behoeve van institutionele kinderopvang
3. EDUCATIEVE Ouderlijke Zorgplicht (in nauwe samenwerking met de school): 3.1 Zorg voor vervoer van het eigen kind naar school (v.v.) 3.2 Educatieve ondersteuning en begeleiding van het eigen kind op school (ook extra-curriculair) 3.3 Voorziening in primaire levensbehoeften (eten, drinken, rust, beweging, medicatie) op school 3.4 Huiswerkondersteuning en -begeleiding van het eigen kind 3.5 Regelmatige communicatie met de school met het oog op de belangen van het eigen kind 3.6 Opvang en educatieve begeleiding/ondersteuning in geval van: 3.6.1 Absentie van de leerling (bv. wegens ziekte) 3.6.2 Lesvrije uren, dagen en weken (bv. in verband met studieverlof van de schoolstaf) 3.6.3 Disciplinaire straffen opgelegd door school (bv. nablijven of schorsing) 3.6.4 Overige thuiszittersproblematiek 3.7 Vrijwilligerswerk ten behoeve van de school en haar leerlingen
4. ADDITIONELE Ouderlijke Zorgplicht, eventueel met medewerking van de (brede) school: 4.1 Zorg voor buitenschoolse educatie en recreatie van minderjarige kinderen 4.2 idem, vervoer naar dergelijke voorzieningen (v.v.) 4.3 idem, vrijwilligerswerk ten behoeve van aanbieders van dergelijke voorzieningen
5. Overige maatschappelijke betrokkenheid van de ouders: 5.1 Participatie in maatschappelijke verbanden (mix van halen en brengen) 5.2 Vrijwillig vrijwilligerswerk (anders dan 2.3.4, 3.7 en 4.3) 5.3 Verplicht vrijwilligerswerk, opgedragen aan uitkeringstrekkers 5.4 Mantelzorg (anders dan 2.2)

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/12/18/kamerbrief-over-monitor-ouderbetrokkenheid-in-po-vo-en-mbo-2014.html>

Het aardige van tabel I is dat plotsklaps verscheidene ouderlijke inspanningen en verantwoordelijkheden in beeld komen welke binnen de Monitor Ouderbetrokkenheid worden afgedaan als *bezigheden die afbreuk doen* aan de gewenste (educatieve) ouderbetrokkenheid. De cellen 1, 2, 4 en 5 worden vanuit de traditionele optiek bestempeld als afleidingsfactoren waar de school alleen maar last van heeft. In tabel I krijgen deze cellen de plaats die hun toekomt. Uit hoofde van hun maatschappelijke opdracht wordt van ouders verwacht dat ze hun tijd verstandig verdelen over alle vijf de cellen van de tabel. Ze worden dus geconfronteerd met een optimaliseringsprobleem.

Uitgaande van tabel 1 moet de school haar probleem herdefiniëren: indien ouders in cel 3 te weinig betrokken zijn op de school, kan de school overwegen de daartoe benodigde oudertijd te 'kopen' door hen betere faciliteiten te bieden ter ondersteuning van hun taakvervulling in de cellen 1, 2 of 4.²

Verder biedt cel 3 van tabel I beter zicht op de educatieve taken die ouders voor hun rekening plegen te nemen. Volgens de Monitor Ouderbetrokkenheid gaat het vooral om educatieve ondersteuning en begeleiding op school (3.2), huiswerkondersteuning en -begeleiding (3.4), regelmatige communicatie met de school (3.5), en vrijwilligerswerk (3.7). Maar uit tabel I blijkt dat de ouderbetrokkenheid zich ook uitstrekt tot het vervoer naar en van school (3.1), voorziening in primaire levensbehoeften, zoals het lunchpakket (3.3), alsmede opvang en educatieve begeleiding/ondersteuning in uitzonderingssituaties (3.6). Het ware gewenst dat deze vormen van ouderbetrokkenheid expliciet in de Monitor Ouderbetrokkenheid worden opgenomen. Op die manier komen ook nieuwe mogelijkheden in beeld om de traditionele ouderbetrokkenheid te versterken: men kan overwegen de daartoe benodigde oudertijd te 'kopen' door betere faciliteiten te bieden op het gebied van 3.1, 3.3 en 3.6.

Meer in het algemeen kan tabel I door de school gebruikt worden als een checklist voor het formuleren van haar taken en verantwoordelijkheden in het licht van haar betrokkenheid op de maatschappelijke opdracht van de ouders. Bijvoorbeeld: hoe staan wij tegenover het idee van een huiswerkvrije school (cel 3.4), waar minderjarige leerlingen hun 'huiswerk' in principe op school maken en waar de overbezette ouders dus in principe verschoond blijven van taken op het gebied van huiswerkondersteuning en -begeleiding?

Tabel I biedt ook een denkkader voor beleidsvorming en beleidsevaluatie. Bijvoorbeeld:

- Hoe kunnen we ouders-met-minderjarige-kinderen ertoe bewegen hun *arbeidsparticipatie* (ook wel *arbeidsmarktparticipatie* genoemd) te verhogen? Bieden de cellen 2 t/m 4 van tabel I aangrijpingspunten om de ouderlijke zorgplicht te verlichten en de combinatie van arbeid en zorg te vergemakkelijken?³
- Wat gebeurt er als het *zwemonderwijs* op school wordt afgeschaft? In dat geval wordt het zwemonderwijs afgewenteld op de Additionele Ouderlijke Zorgplicht (cel 4). Aangezien hun tijdsbudget beperkt is, kan dit ertoe leiden dat de maatschappelijke betrokkenheid van ouders in de andere cellen gereduceerd wordt.
- Wat gebeurt er als scholen een *continurooster* invoeren en kinderen dus op een vroeger tijdstip uit school komen? Zal dat afbreuk doen aan de voorziening in de primaire levensbehoeften van kinderen (2.1, 3.3)? Wat zijn de gevolgen voor de dagelijkse kinderopvang (2.3) en voor de arbeidsparticipatie van de ouders (1)?

Wes Holleman

weblog onderwijs 4-1-2015

<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

² Als ik het hier over 'de school' heb, bedoel ik niet alleen de afzonderlijke onderwijsinstelling, maar ook het landelijk en gemeentelijk overheidsbeleid betreffende het onderwijs.

³ Dit was het thema van een topberaad, najaar 2013, over het combineren van arbeid en zorgtaken. Zie: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/topberaad-arbeid-en-zorg> (11/7/2013).